

Kriminalvården mitt ibland oss

Kriminalvården mitt ibland oss

Det är Kriminalvården som verkställer de straff, som döms ut till brottslingar av domstolarna i Sverige. Inom Kriminalvården kallar vi straffen för påföljder och de dömda för klienter. Vi tar hand om ca 26 000 klienter varje år och de finns överallt i samhället, mitt ibland oss, varje dag året om. De finns på våra häkten, i frivården och på fängelser runt om i landet.

Klienterna ute i samhället

De flesta av våra klienter, ca 14 000, finns mitt ibland oss ute i samhället. Personer som inte begått så svåra brott och inte bedöms vara farliga för allmänheten kan dömas till skydds-tillsyn inom frivården.

Klienten får då en prøvotid på tre år och står under övervakning av frivården under det första året. Den som missköter sig kan givetvis få övervakningen förlängd. En dom till skydds-tillsyn kan även kombineras med fängelse, samhälls-tjänst eller kontraktsvård.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll, så kallad fotboja, är ytterligare en påföljd inom frivården. Den som fått en kortare fängelsedom kan ansöka om att få avtjäna den med fotboja istället.

Gemensamt för alla dessa klienter är att de tillhör frivården och finns mitt ibland oss varje dag. Att ha regelbundna kontakter med dem är en viktig uppgift för frivården, som också har ett omfattande samarbete med övriga inom rättsväsendet: polis, åklagare, advokater och domstolar.

En mindre grupp sitter i fängelse

Varje dag har vi ca 5 000 intagna i fängelserna. Det är klienter som har begått grövre brott,

är rymningsbenägna eller bedöms ha stor risk att återfalla i brottslighet. En del av dessa kan vara mer eller mindre farliga för allmänheten. 10 000 klienter passerar årligen genom svenska fängelser, vissa med korta straff och andra med långa. Minimitiden i fängelse är 14 dagar och maxstraffet är livstid.

Den minsta gruppen hittar vi på häktena

Dagligen sitter ca 1 700 klienter i häkte. De flesta sitter en kort tid, vilket innebär att ett ganska stort antal personer passerar häktena varje år.

Brotten

Varje år anmäls ca 1,3 miljoner brott i Sverige. Drygt en tredjedel av alla brott klaras upp av polisen.

Kriminalvården verkställer straffen för dem som dömts till fängelse eller skyddstillsyn.

Brotten som begås varierar över tid. Just nu ökar skadegörelse, bedrägeri, narkotikabrott, trafikbrott, smuggling, butiksstölder, brott mot alkohol- och knivlagen, ofredande, olaga hot och misshandel. Bilbrott och inbrottsstöld minskar.

I fängelse sitter de flesta för narkotikabrott, därefter kommer tillgreppsbrott det vill säga stöld grov stöld, rån och grovt rån. Den tredje största gruppen är de som är dömda för mord, dråp och grov misshandel. Därefter kommer de som dömts för rattfylleri och grovt rattfylleri. 27 procent är utländska medborgare.

I frivården är de vanligaste brotten narkotikabrott, misshandel, grov misshandel, stöld, grov stöld, bedrägeri, häleri, rattfylleri och grovt rattfylleri.

Klienten

Kriminalvårdens arbete med klienterna syftar till att förebygga återfall i brott. Det är vårt allra viktigaste mål. Vi värnar om en human människosyn och det vi gör ska alltid präglas av respekt för den enskilde klientens integritet och rättssäkerhet. En individuellt utformad plan utgör grunden för arbetet med varje klient. Individuella behov och risker måste kartläggas för att kunna mötas med rätt insatser.

Kriminalvården tillför klienterna nya färdigheter, kunskaper och tankemönster som ska förhindra återfall i brott. Det gör vi bland annat i uppsökarverksamhet, arbetsdrift, klientutbildning, behandlingsprogram och inom övervakningen. Till klientverksamheten hör också till exempel sjukvård och andlig vård.

Klientens hälsa

Sjukvården är en stor del av behandlingen av klienterna. Ingen annan inrättning i Sverige tar hand om så många missbrukare som kriminalvården (ca 10 000/år). Det är ett stort och tungt jobb som vilar på Kriminalvårdens personal.

Behovet av omvårdnad hos klienterna har ökat kraftigt under senare år och i dag är många kroppsligt friska men påtagligt beteendestörda. Många har också flera olika beroendeproblem med kroppsliga komplikationer och sjukdomar som följd.

De personer som kommer till Kriminalvården har i allt större utsträckning flera slags problem. En stor majoritet missbrukar alkohol/droger och hälften av dem har injicerat narkotika. Många lider parallellt med missbruket/beroendet av en psykiatrisk störning eller personlighetsproblematik. En stor del av klienterna har också fysiska problem, som sjukdom och men efter misshandel eller undernäring. Kvinnliga klienter har ofta blivit utsatta för sexuell misshandel.

Klienten i fängelse

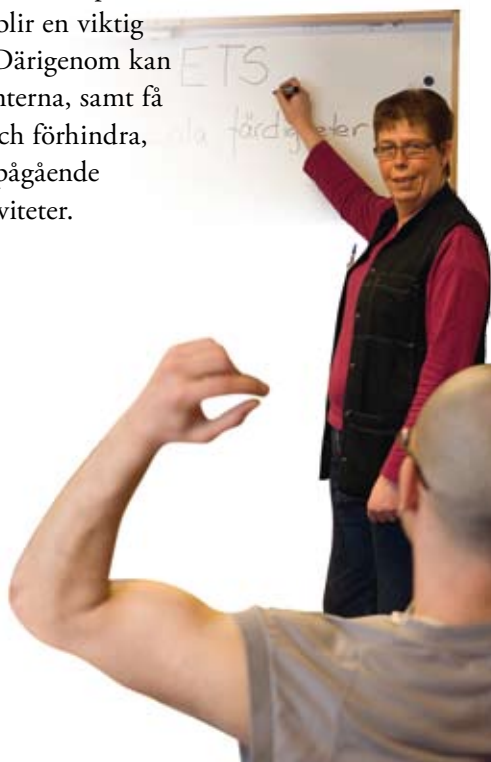
Intagna i fängelse har sämre hälsa än andra personer i samhället. 90 procent är rökare och omkring 75 procent är beroende av, eller missbrukar, alkohol/narkotika. Tre gånger så många av de intagna har besvär med någon långvarig sjukdom jämfört med normalbefolkningen. 40 procent har problem med värk. Hälften lider av en psykisk störning. Vanligast är personlighetsstörningar, ångeststillstånd, depressiva symptom och psykosnära reaktioner, oftast drogutlösta.

Missbruk/beroende av alkohol och droger är vanligt bland personlighetsstörda vilket ytterligare försämrar deras funktionsnivå. Under fängelsetiden ger drogfriheten i sig en avsevärt förbättrad funktion hos de flesta.

En allt mer komplicerad uppgift

Under senare år har Kriminalvårdens uppgift blivit allt mer komplicerad. Andelen intagna i fängelse med långa strafftider har ökat markant, liksom andelen personer med narkotikamissbruk och andelen intagna med psykiska störningar. Samtidigt har kriminella gängbildningar blivit allt vanligare och den internationella och organiserade brottsligheten ökat. Detta ställer krav på nya arbetsmetoder och extra högt säkerhetstänkande inom Kriminalvården. En tydlig, närvarande och professionell relation till de intagna blir en viktig förutsättning. Därigenom kan vi påverka klienterna, samt få kunskap om, och förhindra, planerade och pågående kriminella aktiviteter.

Vem sitter i fängelse?

Social situation

93 %	är män	33 %	har självmordstankar
72 %	är svenska medborgare	30 %	beräknas ha antisocial personlighetsstörning/psykopati
60 %	har högst grundskoleutbildning	25 %	beräknas ha neuropsykiatriska funktionshinder, främst ADHD.
40 %	saknar arbete	21 %	har försökt begå självmord
40 %	är återfallsförbrytare	20 %	är deprimerade
35 %	har bistånd från socialtjänsten/ersättning från Försäkringskassan	2 %	har psykosor som inte var upptäckta vid domstillfället
28 %	har sin huvudsakliga inkomstkälla i olaglig verksamhet		
15 %	är bostadslösa		
15 %	har folkpension		
8 %	är 55 år eller äldre		
6 %	är 20 år eller yngre		

Missbruk/beroende

83 %	är tobaksrökare/snusare
70 %	av de intagna missbrukar droger och alkohol
50 %	har injicerat narkotika

Psykisk hälsa

50 %	eller mer har en personlighetsstörning
40 %	har blivit utsatta för psykisk misshandel

Fysisk hälsa

45 %	har blivit utsatta för fysisk misshandel
39 %	av kvinnliga narkomaner har blivit sexuellt misshandlade
35 %	har hepatit C
15 %	har hepatit B
5 %	är HIV-positiva
4 %	av männen har blivit sexuellt misshandlade

Brott

22 %	av de intagna har begått narkotikabrott
17 %	har begått våldsbrott
16 %	har begått tillgrepsbrott
3 %	har begått sexualbrott

Notera att statistiken hämtats från flera olika källor och att de värden som presenteras bör betraktas som ungefärliga.

Straffen

En människa som begår ett brott döms till ett straff, eller en påföljd som det också kallas. De påföljder som verkställs av Kriminalvården är följande:

Fängelse

Det tidsbestämda fängelsestraffet är mellan två veckor och tio år. Vid upprepade återfall och samlat straff för flera brott, kan straffet bli längre. Livstids fängelse är till en början inte tidsbestämt. Den som döms till livstid kan bli villkorligt frigiven först efter det att han eller hon fått sitt straff omvandlat till ett tidsbestämt straff.

Fotboja

Fotboja (intensivövervakning med elektronisk kontroll, IÖV) är ett alternativ till fängelse. Klienten övervakas då dygnet runt av frivården med hjälp av en sändare som sätts runt vristen. Endast den som döms till fängelse i högst sex månader kan ansöka om att avtjäna straffet på detta vis.

Villkorlig dom med samhällstjänst

Villkorlig dom med samhällstjänst är en icke frihetsberövande påföljd. Domen används

främst när en person begår ett brott av engångskaraktär. Om den dömda samtycker kan den villkorliga domen förenas med samhällstjänst. Klienten övervakas av frivården.

Skyddstillsyn

Även skyddstillsyn är en icke frihetsberövande påföljd. Skyddstillsyn innebär en prøvotid på tre år, då den dömda ställs under övervakning av frivården det första året. Den som missköter sig kan få övervakningen förlängd.

Skyddstillsyn med samhällstjänst

Skyddstillsyn kompletteras med en föreskrift att utföra ett ideellt arbete. Domstolen bestämmer antalet timmar till minst 40 och högst 240.

Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan – Kontraktsvård

Kontraktsvård är en alternativ dom till fängelse i upp till två år. En förutsättning för domen är att ett missbruk (eller något annat som kan kräva behandling) väsentligt bidragit till brottsligheten.

Att sitta i häkte

Att sitta i häkte innebär att vänta – på att en utredning ska bli färdig eller att en rättegång ska bli av, på att få en plats i fängelse eller kanske på att utvisas ur landet.

I häkte vistas både personer som gripits och anhållits för brott och personer som omhändertagits av andra orsaker: asylsökande som ska utvisas, missbrukare och psykiskt sjuka som ska placeras på institution och personer som gripits efter att ha rymt eller misskött övervakning. Det är med andra ord många människor som varje år strömmar genom landets häkten.

Många gripna släpps efter förhör, även om de erkänt sig skyldiga. Det sker när brottet inte bedömts som så allvarligt.

Många av de personer som passerar genom häktena är missbrukare. För dessa kan

häktningstiden innebära avgiftning efter långvarigt missbruk. Det betyder att det är ganska vanligt att personer i häkte lider av abstinensbesvär. För att tidigt identifiera missbrukarna har Kriminalvården inrättat narkomanvårdsteam på landets häkten. Deras uppgift är att motivera klienterna att ta itu med sitt missbruk. Det kan underlätta en placering på en behandlingsinriktad anstalt, eller behandling under kontraktsvård som kan hjälpa klienten att komma ur sitt missbruk.

Arbete, utbildning och behandling

Varje år genomgår klienterna olika typer av behandling. I syfte att förhindra återfall i brott ges klienterna nya kunskaper och färdigheter samt insikter om sitt brott och dess verkningar. Behandlingen ska ge klienten bättre förutsättningar att klara ett laglydigt liv när han eller hon har avtjänat sitt straff.

Behandlingsprogrammen riktar sig till olika målgrupper: dömda med kriminella värderingar, dömda för våldsbrott, dömda som missbrukar, dömda som missbrukar droger eller dömda för sexualbrott.

Den som sitter i fängelse är skyldig att delta i behandlingsprogrammen. Inom frivården är det frivilligt utom när behandling och program uttryckligen är en del av straffet.

Eftersom utbildningsnivån bland klienterna är låg satsar Kriminalvården på att erbjuda utbildning av olika slag. Klienterna kan delta i grundskole- och gymnasiestudier eller i arbetsmarknadsutbildningar som anordnas tillsammans med Arbetsförmedlingen. Bland Kriminalvårdens egna utbildningar finns bl a kurser i licenssvetsning, plattsättning, lödning, föräldrautbildning samt studiecirklar av olika slag.

KrimProd är den del av Kriminalvården som skapar meningsfull sysselsättning för de intagna. Under överinseende av yrkeskunniga arbetsledare och instruktörer tillverkar våra klienter allt från fritidshus till hästskor. En intagen tjänar ca 10 kr i timmen.

En stor organisation

Kriminalvården är en statlig myndighet som ansvarar för verkställigheten av straff i fängelse och i frivård, för verksamheten vid häkten samt för personutredningar i brottmål. Vi har 55 anstalter, 31 häkten och 35 frivårdskontor.

Kriminalvården har sitt huvudkontor i Norrköping och är organisatoriskt indelat i sex regioner med varsitt regionkontor: Region Norr (Härnösand), Region Stockholm (Stockholm), Region Mitt (Örebro), Region Öst (Linköping), Region Väst (Göteborg) och Region Syd (Malmö).

Kriminalvårdens transporttjänst utför persontransporter både inom Sverige och till andra länder. Transporttjänstens stab finns på huvudkontoret i Norrköping men transportplaneringen finns i Arvidsjaur. Enhetens bilar och ca 300 anställda är fördelade på små lokalkontor över hela landet.

Alla som jobbar hos oss

Att arbeta inom Kriminalvården betyder att arbeta med människor som har begått brott, missbrukare som är sjuka, och i stort behov av vård. Vi strävar alltid efter att få klienten att förändras mot ett bättre och friskare liv efter tiden inom kriminalvården. Med tanke på hur den genomsnittlige klienten mår när han/hon kommer till oss är det en stor utmaning för

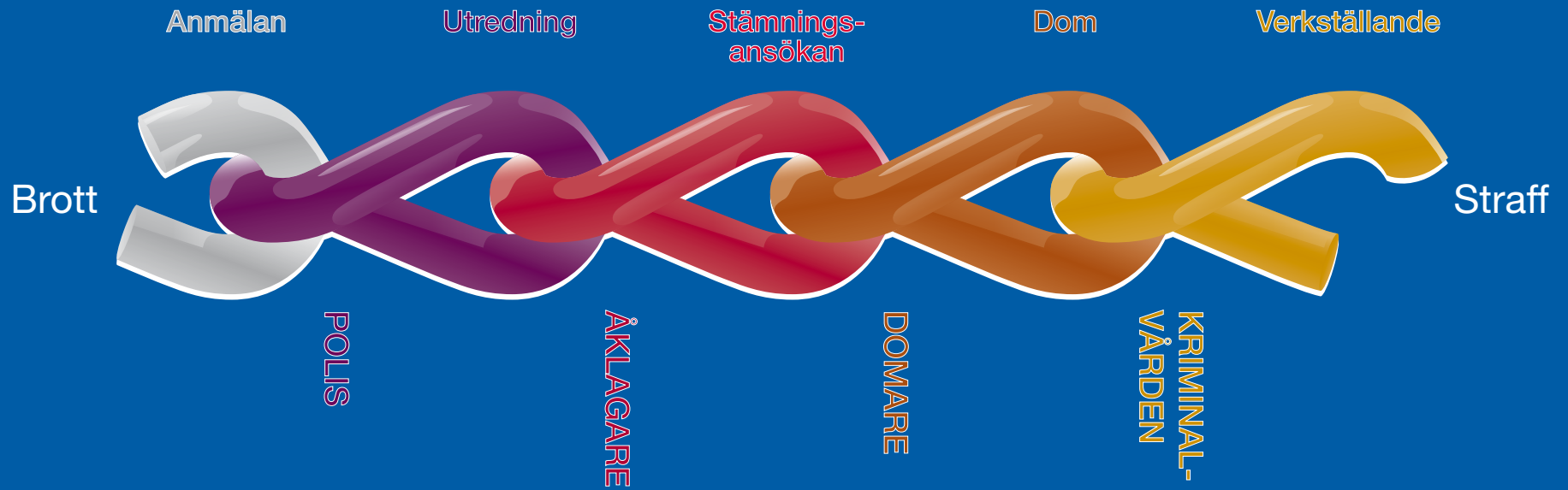
våra medarbetare att hjälpa människor till ett bättre liv. Drygt 9 000 människor arbetar i vår verksamhet varje dag. Många yrkeskategorier är representerade, uppskattningsvis fler än femtio. Här är några exempel: kriminalvårdare, som är den största gruppen (drygt 5 000), frivårdsinspektörer, kriminalvårdsinspektörer, chefer, programpersonal, sjuksköterskor, psykologer,

kökspersonal, inspektörer, fastighets- och förrådspersonal, administrativa handläggare och assistenter, produktionsledare, lärare, rektorer m fl.

Kriminalvårdare var tidigare ett mansdominerat yrke. Så är det inte längre. Idag är 45 procent av dem som arbetar i Kriminalvården kvinnor.

Rättskedjan

Kriminalvården

www.kriminalvarden.se
SE-601 80 Norrköping
Tel: 077-228 08 00
Fax: 011-496 35 17